

Yttrande över Promemorian *Regeringsprövning av kalkstenstäkter i undantagsfall*

Ärendet

Länsstyrelsen i Gotlands län har beretts tillfälle till yttrande över promemorian *Regeringsprövning av kalkstenstäkter i undantagsfall*, ert ärendenummer M2021/01600, (fortsättningsvis promemorian)

Sammanfattning

Med anledning av den korta remisstiden har länsstyrelsen inte fullt ut hunnit bedöma eller ta ställning till de juridiska förutsättningarna för införandet av de föreslagna lagändringarna.

Länsstyrelsen vill dock som tillsynsmyndighet enligt miljöbalken (MB) redovisa omständigheter som kan komma att behöva hanteras i en eventuell kommande prövning hos regeringen.

Inledning

Länsstyrelsen uppfattar att det i promemorian anges att lagförslagen är utformade för att hantera förutsättningar kopplade till Cementa ABs kalkstenstäkter vid Slite på Gotland, och att det tillfälliga regelverket därefter kommer att upphävas.

Bakgrunden, att Sverige riskerar att stå inför en allvarlig situation för den nationella samhällsutvecklingen med konsekvenser inom såväl sociala, ekonomiska som miljömässiga områden när nuvarande täktillstånd upphör, är utförligt beskriven i promemorian. Det är mot den bakgrunden länsstyrelsen uppfattar att den tillfälliga lagstiftningen skall förstås.

Under den korta tid som stått till förfogande har länsstyrelsen inte kunnat göra någon analys av hur förslaget kan komma att påverka regional utveckling på Gotland.

Länsstyrelsen vill särskilt nedan belysa redovisade synpunkter på innehållet i promemorian för att underlätta genomförandet av en eventuell kommande prövning och tillsyn.

Synpunkter på innehållet i promemorian

I kapitel 5 av promemorian lämnas redovisning av i sammanhanget relevant svensk lagstiftning och de EU-regelverk som delar av den svenska lagstiftningen utgår ifrån. I redovisningen redogörs bland annat för tillsynsmyndighetens roll att löpande följa upp och kontrollera att gällande tillstånd och villkor för tillståndsgivna verksamheter är aktuella och tillräckliga, samt att vid behov agera för att åstadkomma rättelse. Mot bakgrund av detta lämnar länsstyrelsen följande redovisning av omständigheter som kan komma att behöva hanteras i en kommande prövning hos regeringen.

1) Tillämpningen av EU:s ramdirektiv för vatten

Länsstyrelsen konstaterar att frågor om påverkan på miljökvalitetsnormer för vatten inte berördes närmare vid miljödomstolens prövning av de aktuella kalkstenstäckerna år 2010 och att nytt regelverk och rättspraxis har tillkommit som skärper och tydliggör betydelsen av miljökvalitetsnormer och icke-försämringskravet.

I VISS (VattenInformationSystem Sverige) framgår att de beslutade och nu gällande miljökvalitetsnormerna för Mellersta Gotland –Roma (WA96690582) är god kvantitativ och kemisk grundvattenstatus med tidsfrist till 2021. I VISS anges också att statusklassningen för den kvantitativa statusen redan under den första förvaltningscykeln (2004-2009) var otillfredsställande status vilket inte förändrats under cykel 2 (2010-2016) eller cykel 3 (2017-2021). Vad gäller statusklassningen för den kemiska statusen var den under cykel 1 och 2 angiven till god, för att därefter under cykel 3 försämras till otillfredsställande med avseende på bland annat förhöjda kloridhalter. Betydande påverkansfaktorer på vattenförekomstens status är bortpumpning av stora mängder grundvatten till följd av täktverksamhet och kommunal dricksvattenproduktion. Icke-försämringskravet innebär att alla förekomster ska bibehålla god status och att mänskliga verksamheter inte får försämma statusen i någon förekomst eller bidra till att hindra beslutade förbättringar.

Bestämmelserna i 5 kap 4 § MB bör därför särskilt uppmärksammas vid en tillståndsprövning där regeringen kan behöva medge undantag enligt 11-12 §§ vattenförvaltningsförordningen (2004:660).

2) Tillämpningen av Natura 2000-bestämmelserna

Någon prövning av Natura 2000-bestämmelserna i miljöbalken gjordes inte under prövningen till nu gällande tillstånd år 2010. Därefter har utvidgningar genomförts av Natura 2000-områdena Hejnum Kallgate (områdeskod SE0340147) och Bojsvåtar (områdeskod SE0340118). En del av den utvidgning som gjorts i Natura 2000-området Hejnum Kallgate ligger nära den pågående verksamheten

vid Filehajdar-brottet. Båda dessa Natura 2000-områden utgörs av våtmarker bestående av terrestra ekosystem med känslig hydrologi.

Detta medför att regeringen vid en eventuell prövning av fortsatt täktverksamhet i enlighet med den föreslagna lagändringen kan behöva medge avsteg från Natura 2000-bestämmelserna i 7 kap. 28 b § MB.

3) Tillämpningen av artskyddsförordningen (2007:845)

Någon prövning av artskyddet gjordes inte under prövningen till nu gällande tillstånd år 2010. Frågan om behov av artskyddsdispens kan behöva utredas i samband med en eventuell regeringsprövning i enlighet med den föreslagna lagändringen.

Sammanfattningsvis ser länsstyrelsen utifrån sin roll som tillsynsmyndighet enligt miljöbalken för såväl den täktverksamhet som den vattenverksamhet som medgivits i miljödomstolens dom från 2010, samt sin roll i vattenförvaltningsarbetet enligt vattenförvaltningsförordningen (2004:660), alltså att avsteg från EU-gemensamt regelverk kan behöva göras av regeringen i flera avseenden vid en eventuell tillämpning av förslagen till ny lagstiftning.

De som deltagit i beslutet

Beslut om yttrandet har fattats av landshövding Anders Flanking med miljöskyddshandläggare Åke Mauritzson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också länsråd Anneli Bergholm söder, vattenhandläggare Frida Eklund och Peter Landergren, naturvårdshandläggare Magnus Martinsson och länsjurist Marlene Andersson deltagit.

Handlingen har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.